

SECTION 6. MODERN ARTISTIC PRACTICE

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-609-6-11>

CRAFT IN THE 21ST CENTURY: CRAFTIVISM, MODULAR ART AND SOCIAL DIMENSIONS

РЕМЕСЛО В ХХІ СТОЛІТТІ: КРАФТИВІЗМ, МОДУЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ТА СОЦІАЛЬНІ ВИМІРИ

Diachenko A. V.

*PhD in Pedagogical Sciences, Associate
Professor, Member of the Union
of Designers of Ukraine, Member
of the National Union of Artists
of Ukraine,
Associate Professor at the Department
of Industrial Design and Computer
Technologies, Dean of the Faculty
of Decorative and Applied Arts
Mykhailo Boichuk Kyiv State Academy
of Decorative Applied Arts and Design
Kyiv, Ukraine*

Дяченко А. В.

*кандидатка педагогічних наук,
доцентка, членкиня спілки дизайнерів
України, членкиня Національної
спілки художників,
доцентка кафедри промислового
дизайну і комп'ютерних технологій,
деканка факультету декоративно
прикладного мистецтва
Київська державна академія
декоративно прикладного мистецтва
і дизайну імені Михайла Бойчука
м. Київ, Україна*

Ремесло в умовах ХХІ століття набуває нового значення, постаючи водночас опозицією до індустріального виробництва та засобом соціального впливу. Якщо у ХІХ столітті рух *Arts and Crafts* (Naylor, 1980) розглядав ручну працю як альтернативу механізованому виробництву, то у ХХІ столітті ремесло стає не лише естетичною, а й етичною та соціальною категорією. Воно розкриває потенціал не тільки в площині художнього самовираження, але й у просторі активістських практик, культурної дипломатії та екологічної відповідальності.

Особливої уваги заслуговує явище крафтивізму (*craftivism*), що сформувалося на початку ХХІ століття як одна з форм «м'якого протесту». Цей феномен, закріплений діяльністю руху *Craftivist Collective*, заснованого Сарою Корбетт у 2009 році [5], полягає у використанні традиційних технік вишивки, в'язання чи ручного шиття для суспільного діалогу. Крафтивізм не прагне до агресивної конфронтації, а орієнтується на поступове залучення громадян до дискусій навколо соціальної нерівності, прав людини чи екологічних

проблем. На думку О. Бут [1, с. 121–122], крафтівізм розглядається як соціокультурний феномен, що поєднує декоративно-прикладне мистецтво з громадянським активізмом і тим самим актуалізує значення ремесла як інструмента для побудови нового суспільного дискурсу. В українському контексті такі практики розглядаються як важливий ресурс соціальної комунікації, адже поєднують елементи культурної спадщини з новими форматами мистецького висловлювання.

Не менш показовим є розвиток модульного мистецтва (*modular art*), яке ґрунтується на відкритості художнього процесу, його варіативності та можливості втручання з боку глядача. Л. Григор'єва [2] зазначає, що модульність у сучасному мистецтві безпосередньо пов'язана з принципами інтерактивності та партисипації, а сама художня робота набуває ознак процесу, а не завершеного продукту. У такому форматі глядач стає співтворцем, а авторство художника децентралізується. Це відповідає сучасним культурним тенденціям, що наголошують на співучасті та індивідуалізації культурного досвіду. Водночас модульність перегукується з ідеями соціального мистецтва, де твір є радше платформою для комунікації, ніж остаточним об'єктом.

Важливою складовою сучасних дискусій є відродження ідей руху *Arts and Crafts*, започаткованого Вільямом Моррісом у XIX столітті як реакція на негативні наслідки індустріалізації. Якщо тоді йшлося про протиставлення машинної праці й ручної роботи, то нині актуальним є етичний і екологічний вимір ремісничих практик. Як зазначає О. Тараненко [3, с. 146], соціальне мистецтво в Україні активно використовує ремісничі техніки як інструмент культурної дипломатії та формування нових соціальних практик. У глобальному контексті звернення до ручної роботи простежується у творчості сучасних дизайнерів, зокрема Джонатана Андерсона, який в рамках співпраці з брендом *Loewe* актуалізує локальні ремісничі традиції, інтегруючи їх у високий дизайн [4]. Це свідчить про переосмислення ролі ремесла не лише як способу збереження культурної спадщини, а й як елементу інноваційної стратегії.

Особливого значення у XXI столітті набувають інновації у сфері матеріалів. Сучасні митці активно експериментують із біосмолами, переробленим деревом, новітніми екологічними композитами [6]. У цьому випадку ремесло виходить за межі традиційних матеріалів і формує нову парадигму художнього мислення, де матеріальність стає полем для пошуку балансу між природним і техногенним. Подібні практики презентуються на міжнародних подіях, зокрема на *London Craft Week* (2025), що демонструє інтеграцію ремісничих ідей у сучасний глобальний культурний контекст.

Ремесло як феномен сучасного мистецтва й дизайну постає у трьох ключових вимірах: по-перше, як форма соціального протесту й активізму (крафтивізм), по-друге, як простір співтворчості та індивідуалізації досвіду (модульне мистецтво), і по-третє, як етичний та екологічний ресурс (новітні матеріальні практики). Поєднання цих аспектів засвідчує, що ремесло у ХХІ столітті перестає бути лише декоративно-прикладною діяльністю і перетворюється на засіб критичного осмислення суспільних процесів, інструмент культурної дипломатії та платформу для міждисциплінарних пошуків. У цьому сенсі ремесло виступає не лише протипологом індустріалізації, а й одним із ключових ресурсів формування естетичних, етичних та екологічних стратегій сучасності.

Література:

1. Бут О. Крафтивізм як соціокультурний феномен: від декоративно-прикладного мистецтва до громадянського активізму. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія : Мистецтвознавство*. 2021. 4(2). 115–123.
2. Григор'єва Л. *Модульність у сучасному мистецтві: інтерактивність та партисипація*. Харків : ХДАДМ. 2019.
3. Тараненко О. Соціальне мистецтво в Україні: ремесло, активізм та культурна дипломатія. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2021. 27. 144–152.
4. Vinterior. Craft Renaissance in Contemporary Design. Retrieved from: 2025.<https://www.vinterior.co>
5. Corbett S. *A Little Book of Craftivism*. London : Cicada Books. 2013.
6. Fairs M. *Material Futures: Innovation in Craft and Design*. London : Thames & Hudson. 2024.